

2023

memorandum

HERWIN

100.000 handen

onze formule voor een
sociaal rechtvaardige
klimaattransitie
in Vlaanderen

+

dé formule voor
80% mensen
aan het werk

**'Ik wil betaald werk, geen vrijwilligerswerk.
Ik word al meer dan een jaar van het kastje naar
de muur gestuurd. Als alleenstaande mama is het
financieel en emotioneel zwaar om te dragen dat
ik geen job op mijn maat kan vinden.'**

*Sagal,
al bijna drie jaar
actief op zoek naar werk*

100.000
handen

...

**onze formule
voor een
sociaal
rechtvaardige
klimaattransitie
in Vlaanderen**

HERWIN presenteert in haar memorandum voor de regionale, federale en Europese verkiezingen van 2024 de drie basisprincipes die essentieel zijn voor de toekomst van sociaal circulair ondernemers: **sociaal, circulair en lokaal!**

Want hoe sterker onze ondernemers, hoe meer jobs voor kansengroepen, hoe minder verspilling van materialen en hoe meer lokale maatschappelijke meerwaarde. **Herwinnen van talenten, van materialen en van ontmoetingen dus.**

Met 13 beleidsvoorstellen reikt HERWIN de hand aan beleidsmakers en alle maatschappelijke actoren om constructief samen te werken aan een ambitieus sociaal circulair beleid.

**dé formule
voor 80%
mensen
aan het werk**

Het huidige arbeidsmodel gaat ervan uit dat iedereen die wil werken kan werken. Dit klopt niet. Onze economie wordt vandaag gedomineerd door bedrijven waar mensen heel hard moeten werken. Soms te hard. Veel mensen kunnen niet meer mee. Ze worden ziek, gaan in burn-out en vallen uit.

600.000 volwassen inwoners van Vlaanderen ondervinden langdurige hinder bij het werken door een handicap, aandoening of ziekte. De helft van hen – 300.000 mensen dus – is vandaag niet aan het werk. Velen van hen leven in armoede of dreigen in armoede terecht te komen.

HERWIN durft de realiteit benoemen. We gaan nooit een tewerkstellingsgraad van 80% of meer bereiken als we verwachten dat mensen zich aanpassen aan het beschikbare werk! De economie zal zich evengoed moeten aanpassen aan de mensen. **De sociale economie toont hoe dat moet: arbeid op maat van de werknemer.**

De plaatsen in de sociale economie zijn echter beperkt: 50.000, als we heel ruim rekenen. Wij schatten dat minstens het dubbele daarvan noodzakelijk is als we voor iedereen die wil werken maar geen plaats vindt in de reguliere economie, een aangepast job willen geven. Dat zijn 100.000 handen die wachten.

Die aangepaste jobs kosten geld; dat klopt. Echter het terugverdieneffect voor de maatschappij is groter dan de kost. Bovendien leveren die 100.000 handen een belangrijke bijdrage aan een rechtvaardige klimaattransitie.

impact

Investeren in sociale tewerkstelling brengt op 14.500 euro per doelgroep medewerker per jaar. Dat blijkt uit de kosten-batenanalyse van HERWIN. Deze jaarlijkse nettowinst is opgebouwd uit een meerwaarde voor de medewerker.

+ € 4.833	voor de medewerker
+ € 6.498	voor de lokale economie
+ € 3.169	voor de samenleving
<hr/>	
= € 14.500	

Impact op de medewerker: sociale contacten, structuur en een hoger inkomen zorgen voor zelfvertrouwen, toekomstperspectief en een sociaal, financieel vangnet bij tegenslag. Werk is het middel om armoede te bestrijden. Op voorwaarde dat het om duurzame jobs gaat.

Impact op de samenleving: de sociale kosten van werkloosheid, gezondheidsomstandigheden en armoede dalen.
Impact op de reguliere economie: innovatieve niches en opgeleide medewerkers hebben aantrekkingskracht op ondernemingen en doen de lokale economie bloeien.

Impact op de planeet: afvalstromen halveren door preventie, vermindering, recycling en hergebruik. Inzetten op de circulaire economie is deel van European Green Deal. Met 1 extra werknemer kan 30-50 ton aan textiel verwerkt worden met oog op hergebruik. Elk hergebruikt kledingstuk bespaart gemiddeld 3Kg CO₂.¹

‘Massale investeringen in de sociale circulaire economie kunnen gamechanger worden voor klimaat & welvaartstaat.’

*Wim Van Lancker,
Professor sociaal werk en
sociaal beleid KU Leuven,
op H! congres 2022*

‘Start vanuit de persoon, niet vanuit een functieomschrijving. De overheden moeten de handen in elkaar slaan en veel meer aangepaste jobs – met ondersteuning en begeleiding – mogelijk maken. VDAB moet niet sanctioneren maar wel activeren en mensen toeleiden naar een aangepaste job.’

*Eva Verraes,
directeur van HERW!N,
het collectief van
sociale circulaire ondernemers*

**investeer
in
aangepaste
jobs**

‘Sociale economie loopt jaren vooruit in het aanpassen van jobs aan de mensen en niet omgekeerd.’

*Lode Goderis,
CEO van Groep IDEWE
op H! congres 2022*

herwinnen

van werk

Er zijn nu al 600.000 volwassen inwoners van Vlaanderen met een arbeidshandicap, waarvan de helft niet aan het werk is.² Bovendien zal een effectieve klimaattransitie een ingrijpende impact op die arbeidsmarkt hebben. Er zullen jobs verdwijnen, er zullen jobs bijkomen; niemand weet precies wat het saldo zal zijn.

Een klimaattransitie die niet enkel effectief maar ook rechtvaardig is vereist daarom dat de overheid ingrijpt en maatschappelijk zinvol werkt ondersteunt en voorbehoudt voor de minder sterken. België en Vlaanderen hebben de instrumenten ontwikkeld om het recht op werk gestalte te geven, alleen worden die instrumenten veel te spaarzaam ingezet.

1

LAAT HET CONTINGENT COLLECTIEF MAATWERK LOS

Sinds 2019 worden de voormalige sociale en beschutte werkplaatsen maatwerkbedrijven genoemd. Meer dan de helft van hun werknemers zijn mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Daarvoor worden maatwerkbedrijven gesubsidieerd. Voor minstens de helft van hun uitgaven ontwikkelen maatwerkbedrijven economische activiteiten.

De ontwikkeling van deze maatwerkbedrijven – of van collectief maatwerk – wordt kunstmatig beperkt door een ‘contingent’: maatwerkbedrijven kunnen niet meer doelgroepmedewerkers tewerkstellen dan het aantal erkende plaatsen dat Vlaanderen voor het maatwerkbedrijf heeft vastgelegd.

Laat dat contingent toch los!

2

VERDUBBEL INDIVIDUEEL MAATWERK EN ZORG VOOR ERKENNING VAN SOCIALE TEWERKSTELLINGS- ONDERNEMINGEN

In juli 2023 wordt individueel maatwerk ingevoerd en kunnen alle ondernemingen plaats maken voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt – en daarvoor de nodige ondersteuning krijgen. Het budget voorziet 17.000 plaatsen in individueel maatwerk. Ook dat is veel te weinig: **minstens een verdubbeling is noodzakelijk.**

Om individueel maatwerk te financieren wordt de lokale diensteneconomie LDE afgebouwd. **LDE-ondernemingen**, en andere sociale ondernemingen die 30% of meer van hun werkgelegenheid voorbehouden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, verdienen een **blijvende erkenning als sociale tewerkstellingsonderneming.**

3

VERDUBBEL HET AANTAL MENSEN IN TIJDELIJKE WERKERVARING OCMW

Artikel 60§7 van de (federale) OCMW-wet bepaalt dat elk OCMW werk moet aanbieden aan personen die nog niet lang genoeg hebben gewerkt om recht te hebben op een werkloosheidsuitkering. Sinds die bevoegdheid gedeeltelijk bij Vlaanderen kwam – en herdoopt werd als Tijdelijke Werkervaring OCMW – daalt het gebruik van de maatregel jaar na jaar, sneller dan de evolutie van mensen met recht op een leefloon. **De federale overheid, Vlaanderen en de lokale besturen moeten samenwerken om deze trend om te keren.**

4

GEEF ARBEIDSZORG DE RUIMTE DIE HET VERDIENT

Voor sommigen is tewerkstelling, zelfs met financiële ondersteuning en begeleiding, te hoog gegrepen. En toch willen veel van de mensen in die situatie zich inzetten voor de maatschappij. Via arbeidszorg – tegenwoordig ‘arbeidsmatige activiteiten’ genoemd – kan dat. Arbeidszorg verhoogt het welzijn en vervult tenminste een gedeelte van het recht op werk. Helaas valt het daardoor al te vaak tussen de twee stoelen van twee verschillende beleidsdomeinen. De federale en regionale ministers die verantwoordelijk zijn voor werk – en dus ook voor het recht op werk – moeten hun verantwoordelijkheid nemen en **arbeidszorg de ruimte en de middelen geven die het verdient.**

5

ZORG DAT HET TERUGVERDIENEFFECT AANSLUIT OP DE SUBSIDIES

Tewerkstellen met ondersteuning en begeleiding kost geld, maar mensen die willen werken thuis laten, kost ook geld. Alle studies wijzen op een terugverdieneffect dat de kost ruimschoots overstijgt. Dat het terugverdieneffect het grootst is op Belgisch federaal niveau, terwijl de kost grotendeels bij de gewesten ligt, mag niet langer een excuus zijn om effectieve en efficiënte maatregelen mondjesmaat in te zetten: **als we hiervoor een oplossingen willen, kunnen we ze vinden.**

6

WERK DE ONZICHTBARE WACHTLIJST WEG VAN MENSEN DIE WILLEN WERKEN

VDAB moet actief en in samenwerking met lokale actoren op zoek gaan naar mensen die eigenlijk wel willen werken, mocht er werk op hun maat zijn. Om ervoor te zorgen dat die groep de weg vindt naar een voor hen geschikte en bedoelde job zal VDAB terug moeten inzetten op fysieke contacten, van mens tot mens, eerder dan op ‘online’ contacten. Bovendien moet VDAB een intensieve samenwerking aangaan met lokale actoren die effectief outreachend kunnen werken, zoals OCMW’s, CAW’s, SAAMO, VAPH, en anderen.

'Ik ben jarenlang bediende geweest, maar het bedrijf is failliet gegaan en ik was werkloos. Ik wou terug als bediende aan de slag, maar mijn diploma was te laag of ik was te oud. De eisen zijn hoog bij de werkgevers, soms te hoog.'

*Ann,
medewerkster van
Kringwinkel Ateljee*

**kantel
naar
een
circulaire
economie**

herwinnen van materialen

In 2022 lepelde de mens zo'n 100 miljard ton aan materiaal uit de aarde, aldus het recent verschenen Circularity Gap Report.³ Alarmerend hierbij is dat onze collectieve honger naar grondstoffen alsmaar groter wordt: onze materiële extractie stijgt nog sneller dan tijdens de naoorlogse wederopbouw. Sinds het rapport van de Club van Rome (1972), dat ecologische limieten aan onze economie stelde, verdrievoudigde ons materiaalgebruik. Intussen zijn hierbij 5 van de 9 planetaire grenzen reeds overschreden, waaronder klimaatopwarming, biodiversiteit, stikstof en chemicaliën.

Ook in Vlaanderen is een volledig circulaire economie nog verre toekomstmuziek – momenteel bestaat slechts één vijfde van ons materiaalgebruik⁴ uit gerecupereerde materialen. Naast inzetten op recyclage moeten we dus meer dan ooit inzetten op het voorkomen en verminderen van ons materiaalgebruik. **Hergebruiken, repareren en delen** staan hiertoe centraal in de circulaire businessmodellen van onze leden. Stuk voor stuk activiteiten met veel potentieel voor **milieuwinst én lokaal verankerde tewerkstelling**.

kring winkels

De kringloopsector in Vlaanderen, die op een unieke wijze is ingebed in het afval- en milieubeleid, draagt in menig opzicht bij aan de Vlaamse samenleving: allereerst hebben we een sterke **sociale rol**, door de tewerkstelling van meer dan **4000 mensen** met een afstand tot de arbeidsmarkt én door het aanbieden van betaalbare en kwalitatieve goederen om te voldoen aan de basisbehoeften van een groeiende groep kwetsbare mensen.

Op **ecologisch** vlak is de sector via lokaal hergebruik een belangrijke hefboom om de Vlaamse milieudoelstellingen te halen. In 2021 kende bijna 40.000 ton aan goederen een tweede leven via de verkoop in Kringwinkels én werd het overgrote deel van het restant fijnmazig gesorteerd naar recyclage. De geschatte CO₂-winst wordt geraamd op ca 75.000 ton per jaar. Mits het realiseren van 10 kg hergebruik per Vlaming⁵ zou de hergebruiksector 10% van de CO₂-reductiedoelstelling voor afval voor zich kunnen nemen.

Tenslotte zijn de Kringwinkels een **sterke economische speler**: als één van de grootste retailers in Vlaanderen zijn we goed voor 145 winkelpunten en een tewerkstelling van bijna 5000 werknemers⁶, 6 miljoen winkelbezoeken en een omzet van ca. 67 miljoen EUR in 2021. Om deze bijdrage van de kringloopcentra aan de Vlaamse samenleving te verduurzamen en verder te laten groeien is er dringend nood aan een aantal maatregelen.

7

ZORG VOOR EEN CORRECTE VERGOEDING VOOR LOKAAL HERGEBRUIK

Gelet op hun maatschappelijke opdracht in het afval- en milieubeleid spreekt het voor zich dat kringloopcentra deels publiek vergoed worden. De wettelijke verplichting om alle goederen gratis te aanvaarden en vervolgens deze kilo per kilo te verwerken volgens de hoogste circulaire normen maken dat het exploiteren van een kringloopcentrum niet kostendekkend is.

Momenteel worden kringloopcentra slechts in beperkte mate vergoed voor deze publieke dienstverlening. Problematisch hierbij is dat kringloopcentra vooral afhankelijk zijn van indirecte loonsubsidies om hun activiteiten te ontplooiën, middelen die in de eerste plaats worden toegekend om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te kunnen integreren. De zeer beperkte milieuvergoeding die de kringloopcentra worden toegekend om lokaal hergebruik te realiseren staat in schril contrast met de steile Vlaamse ambities rond circulaire economie en is ontoereikend om de Vlaamse hergebruikdoelstelling⁷ te behalen.

We pleiten ervoor dat kringloopcentra tegen werkelijke en volledige kostprijs vergoed worden om hun groeiende rol in de circulaire waardenketens volledig te kunnen waarmaken. Het UPV-kader⁸ dat in de steigers staat biedt zeker kansen om een coherent financieringskader te scheppen, gebaseerd op drie volwaardige pijlers:

- indirecte financiering via sociale tewerkstellingsmaatregelen
- een hergebruikfonds gefinancierd door de UPV⁹
- een lokale pijler via de gemeenten en intercommunales

8

ONTWIKKEL UPV'S VOLGENS DE LADDER VAN LANSINK

De organisatie van de UPVs heeft een fundamentele impact op de circulaire waardenketens en dus ook op de kringloopsector. Gelet op haar maatschappelijk belang lijkt het ons evident dat alle stakeholders betrokken zijn in het beheersorgaan van de UPV. Momenteel primeert het belang van de producenten en de recyclagesector en gaan er onvoldoende middelen naar preventie, herstel en hergebruik.

We vragen daarom dat de kringloopsector stevig verankerd wordt in de uitvoerende samenwerkingsakkoorden voor de diverse afvalstromen (e.g. elektro, textiel en meubelen) door:

9

ZET IN OP HERSTEL VAN ELEKTRO

- bindende en afzonderlijke doelstellingen op te leggen voor **lokaal hergebruik**
- hergebruik te financieren tegen de reële en volledige kostprijs via een **hergebruikfonds**
- hergebruik een rechtstreekse stem te geven in de **beheersstructuur**
- via **eco-modulatie** de kwaliteit van de producten en instroom op termijn te verbeteren

Een dergelijke inbedding van de kringloopcentra in de UPV's waarborgt hierbij de nodige sociale tewerkstelling in de circulaire economie.

Een gemiddelde Belg consumeert jaarlijks meer dan 27 kg elektro, een pak boven het Europese gemiddelde. Dit resulteert in een groeiende afvalstroom van zogenaamde Afgedankte Elektrische en Elektronische apparatuur (AEEA) en in een navenante milieukost. Het louter verhogen van de recyclagegraad biedt geen oplossing voor deze afvalberg, die sterk wordt gevoed door de verkorting van de gemiddelde levensduur van deze producten.

Om herstel van elektro meer aantrekkelijk te maken voor de burger en rendabel te maken is er een breed pakket aan maatregelen¹⁰ nodig, waaronder:

- een herstelfonds en/of repair cheques om herstel financieel te bevorderen bij burgers
- herstelscores voor elektro
- betere toegang tot alle afgedankte toestellen en wisselstukken
- beter ontwerp van toestellen zodat ze enerzijds langer mee gaan en anderzijds makkelijker kunnen worden hersteld

10

GEEF CIRCULAIRE FISCALITEIT EEN KANS

Een echte doorstart van de circulaire economie kan er pas komen wanneer de burger volop inzet op hergebruik en herstel. Deze activiteiten zijn niet altijd economisch rendabel, omdat milieukosten onvoldoende verrekend worden in de nieuwprijs van consumptiegoederen. Om deze activiteiten te steunen zijn gerichte fiscale stimuli noodzakelijk, zoals:

- **vrijstelling van BTW** voor schenken van goederen aan erkende kringloopwinkels
- **verruim het verlaagd tarief** voor kleine herstellingen met huishoudapparaten

fiets punten

België en bij uitstek Vlaanderen is een erg dichtbevolkte regio die intensief gebruikt wordt. De druk van ons huidig personen- en goederenvervoer op mens en milieu is enorm groot.¹¹

20,4% van de totale uitstoot in België is toe te wijden aan transport. 96% daarvan stond in 2020 op naam van wegvervoer. We zien dat vooral vrachtvervoer sterk toeneemt.¹² Dit betekent dat er enorme winsten te boeken zijn wat betreft CO₂-uitstoot, leefbaarheid en toegankelijkheid op vlak van mobiliteit.

Het is net daar waar sociale economiebedrijven die actief zijn rond fietsmobiliteit een pioniersrol spelen. Ze maken de combinatie tussen het circulaire aspect via hergebruikte en duurzame materialen en het sociale aspect via sociale tewerkstelling en het toegankelijk maken van fietsmobiliteit voor een brede doelgroep.

Deze organisaties hebben heel wat expertise en versnellen de broodnodige kanteling naar meer duurzame mobiliteit binnen verschillende levensdomeinen en dus naar minder uitstoot van CO₂. Samen met de kringloopsector is deze sector dan ook een wezenlijke hefboom in het behalen van de Vlaamse milieudoelstellingen.

11

MAAK KWALITATIEVE LEVENSDUURVERLENGING VAN TWEEDEHANDSFIETSEN EN -FIETSONDERDELEN MOGELIJK

Onderzoek van Fietsberaad¹³ toont aan dat het aantal fietsers in Vlaanderen sterk toenam de voorbije jaren. Ook de fietsfrequentie en het fietsbezit stijgt. In de praktijk zien we dat veel mensen een niet-kwalitatieve fiets bezitten. Vaak gaat dit om fietsen die met minderwaardige materialen werden gemaakt en tweedehandsfietsen die niet kwalitatief zijn. Nochtans kan een betaalbare en kwalitatieve tweedehandsfiets een hefboom zijn naar minder gebruik van nieuwe grondstoffen en meer en veiliger fietsgebruik, ook voor een meer kwetsbare doelgroep.

Zet onder meer in op:

- Een **kwaliteitsgarantie** voor tweedehandsfietsen en -fietsonderdelen. Erken op deze manier de sociaal circulaire economie als een legitieme partner in het mobiliteitsecosysteem en stimuleer lokale bevoorradingsketens van tweedehandsfietsen en -fietsonderdelen. Creëer mede op deze manier een mental shift bij burgers, instellingen en bedrijven om te gaan voor meer circulariteit en een sociaal rechtvaardige mobiliteitstransitie. De voorstellen van het Europees Parlement kunnen hierbij inspiratie bieden.¹⁴
- Een **garantieverplichting** op maat. De huidige garantieverplichtingen remmen in sommige gevallen het gebruik van tweedehandsfietsen en -fietsonderdelen af. Zorg voor een aangepast kader om een effectieve levensduurverlenging te realiseren.

12

VERPLICHT SOCIAAL- CIRCULAIRE CLAUSULE IN OPENBARE AANBESTEDINGEN

Op federaal, Vlaams en lokaal niveau werden de voorbije jaren verschillende plannen gemaakt om circulair ondernemen te stimuleren. Een evolutie die cruciaal is en die **HERWIN** toejuicht. Via openbare aanbestedingen voor mobiliteit, groenbeheer, bouw en renovatie worden deze plannen in praktijk omgezet. In sommige hiervan wordt gebruik gemaakt van een sociale clausule. Hierbij zien we nog meer potentieel door:

- De sociale clausule voldoende duidelijk te formuleren en correct toe te passen. Belangrijk hierbij is dat de diverse overheden grondig geïnformeerd zijn over de toepassing van deze clausule.
- De piste te onderzoeken van een 'circulaire' clausule. Dit kan een hefboom zijn voor meer circulair en duurzaam materiaalengebruik.
- **Bij openbare aanbestedingen en conclusies** structureel in te zetten op deze clausules. Stimuleer aldus de verschillende bevoegde instanties om deze concreet en met voldoende gewicht op te nemen in aanbestedingen.

'Als je ziet dat de herstellingen vlot lukken, dat de klanten hun fiets komen halen en content zijn. Dat geeft voldoening.'

*Dirk,
fietshersteller bij
Fietsambassade*

**vul
het gat
in de
samenleving**

herwinnen van ontmoetingen

In 2021 leefde 12,4% van de Vlamingen in armoede of sociale uitsluiting. Dat komt overeen met ongeveer 810.000 personen.¹⁵ Hierdoor worden zij beknot in hun kansen om voldoende deel te nemen aan kwalitatieve huisvesting, onderwijs en arbeid.¹⁶

Personen met armoede worden significant vaker geconfronteerd met gevoelens van eenzaamheid door sociale uitsluiting en het gevoel van er niet bij te horen.¹⁷ Het is bovendien een kloof die ze niet op eigen kracht kunnen overbruggen.¹⁸

sociale economie als bindmiddel

Armoede is geen individueel maar een maatschappelijk probleem. Niemand verdient het om in armoede terecht te komen. Wij zijn ervan overtuigd dat iedereen moet kunnen deelnemen aan het publieke leven. Sociale economie in samenwerking met de lokale overheden draagt bij aan de toegankelijkheid van deze maatschappelijke diensten en aan de klimaattransitie in een lokale context.

energie snoeiers

In 2022 werden er meer dan 18.400 energiescans uitgevoerd door **HERWIN**-leden. Meer dan 18.400 bezoeken aan mensen in een kwetsbare situatie om hen te ondersteunen in het toepassen van energiebesparende maatregelen en hen vaardigheden bij te brengen om energie te besparen. Samenwerking met OCMW's, lokale besturen en sociale huisvesting zorgt ervoor dat dit op maat kan gebeuren, op een efficiënte manier, en een effectieve impact heeft.

We vragen deze lokale instanties dan ook om blijvend in te zetten op samenwerkingen met sociale economiebedrijven op vlak van energiebesparing bij mensen in kwetsbare situaties.

13

VUL HET GAT IN DE SAMENLEVING

Meer dan de helft van onze ledenorganisaties hebben een dienstenaanbod voor kansarme klanten. Door samen te werken met lokale besturen en OCMW's verlenen zij een dienstverlening die niet door de reguliere bedrijven opgenomen wordt. De prijzen voor de diensten kunnen variëren naargelang het inkomen van de klant. De dienstverlening is ook afgestemd op de specifieke socio-economische noden van de regio. Heel wat buurt- en nabijheidsdiensten hebben bovendien een uniek participatief karakter: zowel de klanten als de werknemers en de buurtbewoners krijgen inspraak in de ontwikkeling en de werking van de dienstverlening.

Door het faciliteren, inrichten en aanbieden van ontmoetingsruimtes en toegankelijke dienstverlening zoals sociale buurtrestaurants versterk je sociale netwerken en creëer je kansen om eenzaamheid tegen te gaan. Op die manier creëer je zorgzame buurten, waar jong en oud samenwoont, waar mensen zich goed en geborgen voelen, waar personen en gezinnen met grote en kleine ondersteuningsnoden ondersteuning krijgen, waar levenskwaliteit centraal staat waar diensten en voorzieningen toegankelijk en beschikbaar zijn.¹⁹

Digipunten in publieke ruimtes, fietskoerierdiensten op de lokale markt, betaalbare dagschotels aan huis, extra hulp in zorginstellingen, speelgroen en natuurbehoud. Dit is maar een greep uit het aanbod van onze leden-organisaties om aan de nood van lokale besturen te voldoen. **Daarom vraagt HERWIN aan lokale besturen om creatieve invulling van deze diensten mogelijk te maken.**

‘Dat is moeilijk om uit te leggen aan iemand. Maar als ik zie hoe hij hier twee jaar geleden is binnen gekomen en waar hij nu staat ... Dat is een compleet andere mens geworden hé.’

*Michiel Wellens,
begeleider Natuurpunt Molenstede*

[lees de getuigenis hier verder](#)

13
voorstellen
voor een
sociaal
rechtvaardige
klimaattransitie

1

LAAT HET CONTINGENT
COLLECTIEF MAATWERK LOS

2

VERDUBBEL INDIVIDUEEL MAATWERK

3

VERDUBBEL ARTIKEL 60

4

GEEF ARBEIDSZORG DE RUIMTE
DIE HET VERDIENT

5

ZORG DAT HET TERUGVERDIENEFFECT
AANSLUIT OP DE SUBSIDIES

6

WERK DE ONZICHTBARE WACHTLIJST
WEG VANMENSEN DIE WILLEN WERKEN

7

ZORG VOOR EEN CORRECTE VERGOEDING
VAN LOKAAL HERGEBRUIK

8

ONTWIKKEL UPV'S VOLGENS
DE LADDER VAN LANSINK

9

ZET IN OP HERSTEL VAN ELEKTRO

10

GEEF CIRCULAIRE
FISCALITEIT EEN KANS

11

MAAK LEVENSDUURVERLENGING VAN
TWEEDEHANDSFIETSEN EN
-ONDERDELEN MOGELIJK

12

VERPLICHT SOCIAAL-CIRCULAIRE CLAUSULE
IN OPENBARE AANBESTEDINGEN

13

VUL HET GAT IN DE SAMENLEVING

voetnoten

- 1 <https://www.recycling-magazine.com/2023/01/18/new-study-clothing-reuse-has-a-70-times-lower-environmental-impact/>
- 2 <https://www.vlaanderen.be/kennisplatform-departement-werk-en-sociale-economie/nieuws/kwetsbare-groepen-op-de-vlaamse-arbeidsmarkt-tendrapport-2022>
- 3 <https://www.circularity-gap.world/2023>
- 4 <https://cemonitor.be/indicator/circulariteit/r-strategieen/circulariteitsgraad-van-het-materiaalgebruik-cmur/>
- 5 Momenteel haalt de sector 5,4 kg/capita. OVAM pint de Vlaamse doelstelling op 8 kg / capita in haar Lokaal Materialenplan.
- 6 Inclusief omkaderingpersoneel
- 7 Uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen OVAM
- 8 <https://www.minaraad.be/themas/materialen/decreet-instemming-met-isa-upv-zwerfvuil-adviesvraag>
- 9 In Frankrijk zijn bepaalde UPV-organismes verplicht 5% van de totale contributies af te staan aan een dergelijk hergebruikfonds <https://www.economie.gouv.fr/fonds-reemploi-integralement-destines-economie-sociale-solidaire#>
- 10 https://repairshare.be/wp-content/uploads/2022/12/RepairzktBeleid_DeRepairSectorStructureelVersterken.docx.pdf
- 11 https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1645112287/Vlaamse_mobiliteitsvisie_2040_DEF_kospcu.pdf
- 12 <https://klimaat.be/in-belgie/klimaat-en-uitstoot/uitstoot-van-broeikasgassen/uitstoot-per-sector>
- 13 https://fietsberaad.be/wp-content/uploads/FietsDNA_Rapport_Presentatie_Online.pdf
- 14 [MOTION FOR A RESOLUTION on developing an EU cycling strategy | B9-0102/2023 | European Parliament \(europa.eu\)](https://www.europarl.europa.eu/media/press/press-releases/2023/01/20230119_MOTION_FOR_A_RESOLUTION_on_developing_an_EU_cycling_strategy_B9-0102/2023)
- 15 <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/bevolking-in-armoede-of-sociale-uitsluiting>
- 16 Kind & Gezin, 2012:107
- 17 Heylen, 2011 en 2013) uit het jaarboek 2022 armoede en uitsluiting
- 18 Vranken & Gelof, 1991: 19; Vranken, 2012:36
- 19 Vlaamse overheid, 2021a, P5